

Protože jsem zodpovědný, nevstupuji do politiky

Ladislav Hejránek

This is a translation of the original document:

[„Como soy responsable, no entro en política“ \(Entrevista a Ladislav Hejdanek, filósofo\)](#)

jedná se o překlad původního dokumentu:

[„Como soy responsable, no entro en política“ \(Entrevista a Ladislav Hejdanek, filósofo\)](#)

◆ rozhovor, česky, vznik: 1991

◆ interview, Czech, origin: 1991

„Protože jsem zodpovědný, nevstupuji do politiky“ [1991]

[strojový překlad do češtiny]

rozhovor s Ladislavem Hejdánkem, filozofem

Profil

Dílo nočního hlídače

Hejdánek se narodil v roce 1927. V současnosti je nejuznávanějším filozofem Československa a jedním z nejvýznamnějších ve střední Evropě, přestože z politických důvodů jeho dílo nemělo odpovídající rozšíření. V době, kdy dialektický materialismus byl oficiální a výlučnou filozofií jeho země, publikoval své eseje v knihách šířených tajně, v „samizdatu“.

Po přechodu k demokracii právě vyšla v Praze sbírka jeho prací o vztazích mezi filozofií a teologií, mezi nimiž vyniká jeho filozofické zkoumání víry.

V Itálii byly v roce 1978 vydány „dopisy“ zaslané příteli, napsané během prvních let hnutí Charta 77, jádra, z něhož na konci roku 1989 vzešlo Občanské fórum, které řídilo demokratickou změnu v Československu. V roce 1985 vyšel v Německu výběr jeho prací.

Hejdánkovi bylo umožněno vyučovat pouze tři roky, od roku 1968, kdy začalo a skončilo „Pražské jaro“, do roku 1971. Poté byl z pražské univerzity odstraněn. Filozof vykonával různá podřadná zaměstnání: v padesátých a šedesátých letech jako dokumentarista Lékařského ústavu a v následujících letech jako noční hlídač v pražském muzeu; poté jako topič, stejně jako dnešní ministr zahraničních věcí jeho země a mnoho dalších disidentů. Dnes je profesorem filozofie na teologické fakultě v hlavním městě České republiky a podniká první cesty do zahraničí od konce šedesátých let, kdy mu byl odebrán pas.

IGNACIO VIDAL-FOLCH

Barcelona

Ve svých 64 letech a zotavený z encefalitidy, která ho na čas připravila o paměť, začíná filozof Ladislav Hejdánek nový veřejný život. Zatímco drží své první legální přednášky na Karlově univerzitě v Praze a čeká na doktorský titul, který na něj čeká už dvacet let od doby, kdy odevzdal svou práci – „věci v mé zemi se stále vyvíjejí velmi pomalu,“ říká s dobrou náladou – podniká první cesty, které mu byly povoleny od mládí. Stejně jako mnoho dalších českých a slovenských intelektuálů ho demokracie zavedla na letiště, na setkání, symposia a mezinárodní konference. Nyní se nachází v Barceloně, kde včera v Institut d'Humanitats hovořil o „národu na konci ideologií“ v rámci cyklu „Město, Národ, Země“. Jeho úvahy o nacionalismu, teologii a budoucnosti jsou prodchnuty stejnou vitalitou, která ho oživuje. Mezi intelektuály, kteří v roce 1977 podepsali Chartu na obranu demokracie, která sjednotila českou a slovenskou disidenci, je Hejdánek jedním z mála, kteří dnes nezastávají politické funkce ve státě.

Proč jste odmítl politickou odpovědnost, která vám byla nabídnuta?

Já odmítnout odpovědnost? Právě naopak! Jsem zodpovědný člověk. A zvláště zodpovědný „za“ a zodpovědný „kvůli“ tomu, že nemám politické funkce. Naopak, všichni moji bývalí kolegové z Charty 77... ti jsou teprve nezodpovědní, protože se pouštějí do věcí, které je přesahují. Nevědí, do čeho jdou! Nemyslí racionálně!

No, někdo tu práci dělat musí.

Jsem příliš starý na to, abych začal amatérsky dělat něco, co jsem nikdy nechtěl dělat profesionálně. Raději se věnuji své profesi filosofa, na kterou jsem se připravoval a ve které jsem své úkoly plnil pouze v letech 1968 až 1971. Věřím, že je to také nejlepší přínos společnosti, jaký mohu udělat.

Jak probíhaly tajné semináře, které jste vedl v Praze za socialismu?

Doslova tajné byly jen několik let. Brzy se staly velmi známými, zejména pro policii. Tyto kurzy probíhaly v mém bytě od roku 1980. S výjimkou roku 1981, kdy obtíže, nejistota, represe a věznění – dokonce i chudák Derrida, který projížděl Prahou, strávil několik dní na policejní stanici – donutily uzavřít téma po lekci, studovali jsme disciplíny během stejného školního roku, podle kterého se na univerzitě vyučoval marxismus, historický materialismus atd. Jeden rok jsme studovali filozofickou logiku. Další rok filozofii přírody. Další filozofii dějin. A tak dále.

Jakou specializaci nyní vyučujete na univerzitě?

Vedu kurzy filozofie na teologické fakultě. Snažím se učit, že teologie by neměla mluvit o Bohu. Bůh jako metafyzická hypotéza je „demodé“, nyní když je člověk dospělý. Skromně věřím, že moje specializace je pro studenty těchto oborů velmi potřebná. Zdá se, že je mým osudem jít proti proudu, že? Už v roce 1968 jsem studentům dialektického materialismu vyučoval „nemarxistickou filozofii“. Tehdy i nyní jsem byl jakýmsi „symbolem toho druhého“.

V těchto přednáškách navrhuje neobvyklou interpretaci víry. Můžete ji vysvětlit?

Mohl bych to udělat takto: marxismus navrhuje budoucí ráj, je to prodloužení křesťanství. Nicméně Bůh na nebi je idol, stejně jako štěstí a rovnost a další komunistické mýty na zemi. Protože Bůh není někdo, kdo „je“, ale kdo „přichází“, je to adventivní realita. Pokud ho ztotožníme s něčím, co už je, dopouštíme se modlářství. Proto Židé nemohli vyslovovat jeho jméno a překládali ho jako „jsem, který jsem“ nebo „budu, který budu“.

Co to má společného s vírou?

Toto je ve skutečnosti orientace života a myšlení. Ale orientace bez subjektu, bez směřování k něčemu určenému. To je moje pojetí víry a budoucnosti. A můj návrh je reinterpretovat náboženské koncepce a biblické termíny v nenáboženském smyslu, žít teologicky, jako by Bůh neexistoval. Dát nové konotace pojmům jako pravda, bůh...

Jedním z hesel „sametové revoluce“ ve vaší zemi bylo „Pravda zvítězí“. Souhlasíte s ním?

Dá se říci, že pravda „přichází“, že vítězí. Ale nikdy se nedá říci, že zvítězí, že je tady. Protože to není bytost.

Demokratické hnutí ve vaší zemi se také prezentovalo se silnou nacionalistickou nebo „vlasteneckou“ složkou a demokratické procesy v Jugoslávii jsou nerozlučně spjaty s procesy nacionalistickými. Jak hodnotíte toto překrývání požadavků tak odlišného ražení?

Nechci podporovat žádnou formu nacionalismu. Věřím, že smysl existence českého národa spočívá v tom, aby český jazyk byl možný, všestranný a užitečný. Jak víte, Československo má jako národ velmi krátkou historii a nyní existují silná separatistická hnutí na Slovensku. Proto se chystá referendum o této otázce. V případě odtržení by české země mohly přežít, ale Slováci? Maďarsko a Ukrajina by je pohltily.

Ale tento separatistický a oslabující proces začal v roce 1918 Masaryk, který se nakonec stal prvním prezidentem Československa...

Masaryk chtěl po první světové válce restrukturalizaci Rakouska-Uherska, a ne rozpad. Ale prezidentu Wilsonovi ze Spojených států šlo o Československo. Masaryk myšlenku přijal, ale okamžitě zahájil jednání s dalšími zeměmi o přípravě středoevropské konfederace. Ostatní země neměly takový zájem, a tak dopadla naše historie. Dnes se něco podobného děje Václavu Havlovi.